

Павлюк Тетяна Сергіївна
кандидат мистецтвознавства, доцент
Київського національного університету
культури і мистецтв
ORCID: 0000-0002-3940-9159
24caratsofart@gmail.com

БАЛЬНА ХОРЕОГРАФІЯ В СУЧАСНОМУ МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Метою статті є дослідження синтезу бального танцю та медіа індустрії. **Методологія дослідження** базується на принципах об'єктивності, історизму, багатофакторності, системності, комплексності, розвитку та плюралізму, а для досягнення мети – використані методи наукового пізнання: проблемно-хронологічний, конкретно-історичний, статистичний, описовий, логіко-аналітичний. **Наукова новизна.** Виявлено взаємозв'язки та взаємовпливи хореографічного мистецтва та засобів масової інформації в історичній ретроспективі; окреслено перспективи розвитку комерційної бальної хореографії в умовах сучасного медійного простору. **Висновки.** Внаслідок популяризації традиційних танцювальних форм відбувається їх трансформація відповідно до умов масової медійної культури. Прикладом цього є активний розвиток комерційної бальної хореографії – створення спеціальних танцювальних постановок для кіноіндустрії, реклами, fashion-шоу, музичних кліпів відео формату, різноманітних телевізійних програм, переважно у форматі реаліті та ін.

Ключові слова: хореографічний простір, бальні танці, медіа індустрія, телебачення, телевізійні танцювальні шоу.

Павлюк Татьяна Сергеевна, кандидат искусствоведения, доцент Киевского национального университета культуры и искусств

Бальная хореография в современном медийном пространстве

Целью статьи является исследование синтеза бального танца и медиа индустрии. **Методология исследования** базируется на принципах объективности, историзма, многофакторности, системности, комплексности, развития и плюрализма, а для достижения цели – использованы методы научного познания: проблемно-хронологический, конкретно-исторический, статистический, описательный, логико-аналитический. **Научная новизна.** Вывявлены взаимосвязи и взаимовлияния хореографического искусства и средств массовой информации в исторической ретроспективе; намечены перспективы развития коммерческой бальной хореографии в условиях современного медийного пространства. **Выводы.** Вследствие популяризации традиционных танцевальных форм, происходит их трансформация в соответствии с условиями массовой медийной культуры. Примером этого является активное развитие коммерческой бальной хореографии – создание специальных танцевальных постановок для киноиндустрии, рекламы, fashion-шоу, музыкальных клипов видео формата, различных телевизионных программ, преимущественно в формате реалити и др.

Ключевые слова: хореографическое пространство, балльные танцы, медиа индустрия, телевидение, телевизионные танцевальные шоу.

Pavlyuk Tatyana, Candidate of Art Criticism, Associate Professor of the Kiev National University of Culture and Arts

Ballroom choreography in the modern media space

The purpose of the article is to study the synthesis of ballroom dance and media industry. **The methodology** of the research is based on the principles of objectivity, historicism, multifactor, system, complexity, development, and pluralism, and to achieve the goal, the methods of scientific knowledge are used: problem-chronological, concrete historical, statistical, descriptive, logical-analytical. **Scientific novelty.** Interrelations and interactions of choreographic art and mass media in the historical retrospective are revealed; The prospects for the development of commercial ballroom choreography in the conditions of modern media space are outlined. **Conclusions.** Due to the popularization of traditional dance forms, they are transformed by the terms of mass media culture. An example of this is the active development of commercial ballroom choreography - the creation of individual dance productions for the film industry, advertising, fashion shows, music videos for video format, various television programs, mostly in the form of reality, etc.

Key words: choreographic space, ballroom dancing, the media industry, television, television dance shows.

Актуальність теми дослідження. У сучасних соціомистецьких реаліях неабияку роль у процесі створення, презентації та популяризації мистецтва відіграють загальнодоступні засоби масової інформації та комунікації, у першу чергу телебачення – середовище культури і мистецтва, в якому репрезентація хореографії займає вагомe місце, створивши в симбіозі з кіно- і телемистецтвом новий танцювальний простір. Позиціонуючи танець як форму мистецтва, розвиток якого протягом століть

безпосередньо залежить від рівня громадського сприйняття, з огляду на відчутне посилення популяризації бального танцю на сучасному етапі завдяки утвердженню нового танцювального простору – медійного, вважаємо проведення даного дослідження актуальним та доцільним.

Метою статті є дослідження синтезу бального танцю та медіа індустрії.

Аналіз публікацій. На сучасному етапі дослідженню танцювальних програм на телебаченні присвячено багато праць зарубіжних науковців, які аналізують засоби масової інформації в контексті популяризації хореографічного мистецтва (наприклад, К. Ліндон «Відчуття телевізійної реальності» («A Reality TV Sensation»), 2007 р.; Б. Капрісті «Танці та використання технологій» («Dance and the use of technology»), 2012 р.; Н. Яйлі «Використання та заохочення телевізійних танцювальних реаліті шоу» («The Uses and Gratifications of Dance Reality Television Shows»), 2012 р. та ін.). Окремі аспекти означеного питання були досліджені вітчизняними науковцями (А. Бекасов «Танцювальна культура в системі культ індустрій сьогодення», 2010 р.; О. Сахневич «роль танцювальних телевізійних проєктів у хореографічній культурі України», 2014 р.; Д. Садикова «Танець у просторі сучасної культури», 2014 р.; С. Дункевич «Танцювальне телевізійне шоу як елемент візуальної культури (на прикладі проєкту «Танці з зірками», 2014 р. та ін.).

Проведений аналіз досліджень та публікацій засвідчує наявність багатьох праць присвячених аналізу танцювальних програм та реаліті-шоу в культурологічному та соціологічному аспекті, натомість специфіка бальних танців в умовах сучасного медіа простору не була висвітлена з мистецтвознавчих позицій.

Виклад основного матеріалу. Прослідкувати витоки танцю практично неможливо, оскільки він був частиною культури зі стародавніх часів. Різні народи використовували традиційні танці в обрядах та ритуалах, для обміну інформацією про гендерні ролі та суспільні події. Замість використання мови та слова, танець за допомогою рухів використовує людське тіло як засіб комунікації, створюючи універсальну мову, яка виходить за рамки обмежень, а відтак просторові та часові особливості рухів танцюриста можуть сприяти естетичному досвіду глядача [4, 911]. Варто зазначити, що не дивлячись на універсальне значення танцю в культурах, різноманітні стилі танцю зазвичай викликали різне сприйняття, в контексті естетики. Наприклад, протягом ХХ ст. балет вважався високим мистецтвом, призначеним лише для еліти, тоді як танець модерн, бальний танець, свін, хіп-хоп та різноманітні етнічні танці були популярними для представників середнього класу. Наразі деякі мистецькі медійні формати активно популяризують різноманітні стилі танцю. Зазначимо, що подібний процес спостерігається протягом усієї історії кіно- і телеіндустрії, що засвідчує спроможності засобів масової інформації посилювати інтерес до хореографічного мистецтва.

Так, наприклад, зниження інтересу до балету в Сполучених Штатах Америки, яке спостерігалося наприкінці ХІХ ст., протягом першого десятиліття ХХ ст. змінилося завдяки масштабній рекламній компанії у засобах масової інформації гастролей російської балерини Анни Павлової. Беззаперечно величезний вплив на популяризацію та розвиток танцювального мистецтва справила кінематографічна діяльність американського актора, танцюриста і хореографа Ф. Астера, у творчому доробку якого участь в понад 31-му музичному фільмі. Поява в 1948 р. британського художнього фільму про балетний світ «Червоні черевички» («The Red Shoes»), знятого за власним сценарієм режисерів М. Пауелса та Е. Пресбургера, визнаного одним з найвидатніших досягнень в історії кіно [6], посприяла значному посиленню популярності балету та збільшенню чисельності учнів балетних студій та шкіл у Сполучених Штатах Америки та країнах Європи. Відновлення інтересу суспільства до балетного мистецтва спостерігається й після виходу на екрани в 1977 р. американської мелодрами Х. Росса «Поворотний пункт» («The turning point») – дебютного фільму радянського артисту балету, відомого балетмейстера М. Баришнікова.

Популяризація танцю на телебаченні в США у другій половині ХХ ст. пов'язана з шоу «Американська естрада» («American Bandstand», ведучий Д. Кларк) та «Потяг душі» («Soul Train», ведучий Д. Корнеліус) – обидві програми відіграли неабияке значення у розвитку тенденцій музичної і танцювальної культури. На європейському континенті найтривалішим телевізійним шоу вважається британський конкурс бальних танців «Come Dancing», який транслювали на каналі ВВС протягом 1950–1998 рр. Варто зазначити, що шоу було створено засновником конкурсу «Міс Світу» Е. Морлі, а перші три роки проходило у форматі трансляції уроків бальних танців від професійних танцюристів С. Перкіна та Е. Даффілд; з 1953 р. шоу переформували, акцентуючи на конкурентну основу – участь у програмі брали невідомі конкурсанти [8, 8–9].

Початок нового тисячоліття характеризується започаткуванням телевізійних танцювальних проєктів у форматі реаліті, з домінуванням прямих ефірів, зірковими учасниками та рейтинговою інтерактивною системою, наприклад, «Strictly Come Dancing» (оновлена версія «Come Dancing») – бри-

танський телевізійний танцювальний конкурс (бальні та латиноамериканські танці), формат якого було експортовано в більше ніж 40 країн, у тому числі й Україну («Танці з зірками») [5, 8].

Протягом останнього десятиліття спостерігається підвищення популярності танцювального мистецтва загалом і бальних танців зокрема, у світових масштабах, свідченням чого є заснування та діяльність великої кількості танцювальних студій та шкіл у різних країнах, розвиток нових стилів танцю та інноваційне осмислення традиційних. Аналізуючи причини підвищення популярності бальних танців в Україні на сучасному етапі, дослідники акцентують на значущій ролі в її збереженні та стимуляції не лише інститутів соціально-культурної діяльності, а й засобів масової інформації, виділяючи кілька напрямків взаємодії хореографічного мистецтва та медіа простору. Наприклад, транслявання на телебаченні та висвітлення засобами масової інформації проведення танцювальних фестивалів, конкурсних та шоу-програм; створення індустрії з виробництва та розповсюдження танцювальних відео уроків, а також створення суспільних груп, які об'єднують професіоналів та аматорів у галузі хореографічного мистецтва в соціальних мережах; активне залучення та використання хореографічного матеріалу та пластичних образів у сучасному кінематографі та ін.

На думку багатьох дослідників, бальні танці протягом перших десятиліть XXI ст. набувають неабиякої популярності завдяки використанню медійного простору в якості хореографічного, оскільки демонстрація різноманітних стилів та напрямків танцювального мистецтва, поширення інформації про діяльність відомих хореографів-постановників, танцюристів та колективів сприяє підвищенню обізнаності суспільства в даній галузі [1, 226].

Відповідно до тенденцій соціомистецьких реалій XXI ст. багато хореографічних проєктів у медійному просторі набувають ознак комерціалізації та орієнтації на масову культуру, а відтак неабияка увага в процесі їх створення приділена популярності танцю. Креативність танцювального мистецтва в цьому контексті розглядається не лише як творчість, а й як спосіб подачі інформації, з метою залучення масової уваги глядача для вдалої реалізації медійної продукції, а його споживання, яке забезпечується засобами масової інформації, сприяючи підвищенню популярності, робить можливим не лише репрезентувати танець, а й продати його [3, 17].

Медіапростір великою мірою посилює роль візуалізації, що визначає відповідні характеристики сучасних хореографічних проєктів, в яких бальний танець максимально і навмисно наближується до видовищності та створення популярних образів, тобто перетворюється на комерційний проєкт, який орієнтований на масове виробництво та споживання. Сублімуючи деякі аспекти шоу-бізнесу, наприклад, видовищність, презентабельність, інтерактивність, гедоністичність, залучення до участі відомих особистостей та ін., з танцювальними елементами, бальна хореографія в телевізійних проєктах зберігає властиву жанру самодостатність.

Сучасний бальний танець в умовах медіа простору орієнтований на посилення видовищності та створення неординарного візуального плану, інколи завдяки посиленню хореографічного тексту та використанню складної техніки виконання. Водночас, спрямування на досягнення комерційного успіху хореографічних постановок на медіа ринку передбачає застосування форм і методів, які є гарантіями загальної доступності танцювального мистецтва та посприяють розширенню цільової аудиторії. Наприклад, використання у якості музичного супроводу відомих сучасних композицій, популярних візуальних образів та актуальних сюжетів, елементів пародіювання та ін.

Варто зазначити, що видовищність на сучасному етапі набуває особливого значення, в умовах масштабних змін базових аспектів екранної культури (кіно і телебачення) під впливом новітніх технічних досягнень, оскільки ґрунтування на системі інноваційних виражальних засобів, створюють різноманітні шляхи для реалізації видовищності. Аналізуючи специфіку кіно- і телеіндустрії, дослідники акцентують на збереженні традицій колективного перегляду (в традиціях театру і традиційних масових видовищ) у першому випадку та посиленій індивідуалізації глядацької аудиторії – в другому, зазначаючи, що телевізійне видовище на сучасному етапі є джерелом нормативних та ціннісних орієнтирів, яке забезпечує потребу глядача в пошуку взірця [2, 71].

Одним із вдалих прикладів залучення бальної хореографії у галузь масового споживання медійного простору є танцювальні телевізійні проєкти, які, відповідаючи вищезазначеним характеристикам, створюють стійку популярність серед глядацької аудиторії.

На думку дослідників, будь-яке шоу – це, перш за все, медіа-проєкт. У контексті хореографічного мистецтва такими проєктами сучасного медіапростору є численні танцювальні шоу, які популяризують танець усіх стилів та технік, роблячи його масовим продуктом (наприклад, проєкти «Танцюють всі!», «Танцюю для тебе», «Танці з зірками» та ін.). Окремої уваги заслуговує залучення бального танцю в якості рекламного ходу. Відтак, розширення медіа простору, призводить до становлення танцю як медіафеномену [3, 18].

Аналізуючи особливості хореографічного простору сучасного телебачення, зазначимо, що найчастіше танцювальні програми, репрезентовані на телебаченні мають розважальну функцію і є формою дозвілленої діяльності, а відтак розраховані на отримання максимального емоційного комфорту та релаксації глядачем.

Виходячи зі специфіки бального танцю, можемо позиціонувати його як один з найбільш видовищних та водночас зрозумілих навіть непідготовленому глядачу видів хореографічного мистецтва (у порівнянні з деякими напрямками сучасного танцю), оскільки не передбачає глибинного філософського осмислення.

Хореографічне мистецтво як одне з найрозвинутіших і популярних видів наразі існує в процесі злиття та розповсюдження художньої та позахудожньої реальності, художньої творчості та соціальної активності й представлено в медійному просторі, яке охоплює набагато більшу глядацьку аудиторію, у порівнянні з простором концертного або театрального залу. Відтак, телевізійні передачі за участю танцювальних колективів або окремих виконавців цілком відповідає сучасній медійній практиці. Внаслідок аналізу залучення хореографічного мистецтва в телевізійне середовище, можемо виділити кілька напрямків: масштабні телевізійні проекти, спрямовані на популяризацію бальної хореографії; заставки між окремими епізодами програм; антуражний танець як окремий номер в музичних концертних програмах, документальні фільми, присвячені відомим балетмейстерам-постановникам; рекламні ролики, в який танець є яскравим та експресивним візуальним елементом.

На нашу думку, зростання популярності бального танцю в Україні на сучасному етапі великою мірою відбувається завдяки використанню медійного хореографічного простору не лише завдяки аспекту ідентифікації глядача з візуальним суб'єктом танцювальних реаліті-шоу, які сприяють осмисленню та сприйняттю бального танцю як захоплюючого та доступного мистецтва для аудиторії [7], а й завдяки посиленню інтересу до бального танцю як до художньої форми.

Наукова новизна. Виявлено взаємозв'язки та взаємовпливи хореографічного мистецтва та засобів масової інформації в історичній ретроспективі; окреслено перспективи розвитку комерційної бальної хореографії в умовах сучасного медійного простору.

Висновки. Внаслідок популяризації традиційних танцювальних форм, відбувається їх трансформація відповідно до умов масової медійної культури. Прикладом цього є активний розвиток комерційної бальної хореографії – створення спеціальних танцювальних постановок для кіноіндустрії, реклами, fashion-шоу, музичних кліпів відео формату, різноманітних телевізійних програм, переважно у форматі реаліті та ін.

Література

1. Бекасов А. В. Танцювальна культура в системі культіндустрій сьогодення. Мистецтвознавчі записки: збірник наукових праць. Київ, 2010. Вип. 18. С. 223–228.
2. Дункевич С. Г. Танцевальное телевизионное шоу как элемент визуальной культуры (на примере проекта «Танцы со звездами»). Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия «Философия. Культурология. Политология. Социология». Том 27 (66). 2014. № 1. С. 69–74.
3. Садыкова Д. А. Танец в пространстве современной культуры : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. культурологи : спец. 24.00.01. «Теория и истории культуры». Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский государственный университет, 2014. 21 с.
4. Calvo-Merino B., Jola C., Glaser D. E., Haggard P. Towards a sensorimotor aesthetics of performing art. *Consciousness and Cognition*. 2008. № 17. pp. 911–922.
5. Capristo B. A. *Dance and the use of technology*. Ohio : University of Akron, 2012. 48 p.
6. Ehrenstein D. *The Red Shoes: Dancing for Your Life*. The Criterion Collection : веб-сайт. URL : <https://www.criterion.com/current/posts/1518-the-red-shoes-dancing-for-your-life> (дата звернення 20.08.2018).
7. Macel E. *For Real? Dance Magazine*. URL : <http://www.dancemagazine.com/issues/September-2008/For-Real> (дата звернення 21.08.2018).
8. Yuille H. M. *The Uses and Gratifications of Dance Reality Television Shows*. Las Vegas : University of Nevada, 2012. 68 p.

References

1. Bekasov, A. V. (2010). Dance culture in the system of the cult industry of the present. *Art sculptures: a collection of scientific works*, issue 18, pp. 223–228 [in Ukrainian].
2. Dunkevich, S. G. (2014). Dance television show as an element of visual culture (on the example of the project «Dancing with the Stars»). *Scientific notes of the Taurida National Vernadsky University. Series «Philosophy. Culturalurology. Political science. Sociology»*, Vol. 27 (66), no. 1. pp. 69–74 [in Russian].
3. Sadykova, D. A. (2014). *Dance in the space of modern culture*. Extended abstract of candidate's thesis. Sankt-Peterburg: Sankt-Peterburgskiy gosudarstvenniy universitet [in Russian].

4. Calvo-Merino, B., Jola, C., Glaser, D. E., & Haggard, P. (2008). Towards a sensorimotor aesthetics of performing art. *Consciousness and Cognition*, 17, 911–922 [in English].
5. Capristo, B. A. (2012). *Dance and the use of technology*. Ohio : University of Akron [in English].
6. Ehrenstein, D. (2010). *The Red Shoes: Dancing for Your Life*. The Criterion Collection. Retrieved from: <https://www.criterion.com/current/posts/1518-the-red-shoes-dancing-for-your-life> [in English].
7. Macel, E. (2008). For Real? *Dance Magazine*. Retrieved from: <http://www.dancemagazine.com/issues/September-2008/For-Real> [in English].
8. Yuille, H. M. (2012). *The Uses and Gratifications of Dance Reality Television Shows*. Las Vegas : University of Nevada [in English].

Стаття надійшла до редакції 06.07.2018 р.

УДК 7:74.01

Прищенко Світлана Валеріївна
доктор наук габліт. у галузі дизайну,
професор кафедри графічного дизайну
Інституту дизайну та реклами
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв,
член Співки дизайнерів України
ORCID: 0000-0003-3482-6858
akademiki@ukr.net

ДИЗАЙН У КООРДИНАТАХ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ

Мета статті – розкриття сучасних методологічних підходів до визначення дизайну. **Методологія** дослідження ґрунтується на використанні системно-структурного, соціокультурного та історико-мистецтвознавчого методів, що дає підстави розглядати дизайн як художньо-проектну культуру. **Наукова новизна** полягає у проведенні ретроспективного огляду й розв'язанні актуального питання про культурологічну сутність дизайну в рамках інтелектуальної сфери людства. Висвітлено особливості культур та еволюцію дизайну як виду професійної діяльності. Увагу акцентовано на взаємозв'язках функціональності й естетичності у процесі проектування. **Висновки.** В результаті проведеного аналізу тенденцій інтернаціоналізації та регіоналізації в дизайні з'ясовано, що протягом ХХ – початку ХХІ ст. сформувалися теорія й методологія дизайну та арсенал формотворчих засобів. Доведено, що дизайн є частиною художньої культури, враховує культурно-мистецькі, політичні та соціально-економічні зміни в суспільстві.

Ключові слова: дизайн, художньо-проектна культура, візуальний контент, композиційне формоутворення.

Прищенко Светлана Валерьевна, доктор наук хабилит. в сфере дизайна, профессор кафедры графического дизайна Института дизайна и рекламы Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Дизайн в координатах художественно-проектной культуры

Цель статьи – раскрытие современных методологических подходов к определению дизайна. **Методология** исследования базируется на использовании системно-структурного, социокультурного и историко-искусствоведческого методов, что дает основания рассматривать дизайн как художественно-проектную культуру. **Научная новизна** состоит в проведении ретроспективного обзора и решения актуального вопроса про культурологическую сущность дизайна в рамках интеллектуальной сферы человечества. Освещены особенности культур и эволюция дизайна как вида профессиональной деятельности. Акцентируется внимание на взаимосвязях функциональности и эстетичности в процессе проектирования. **Выводы.** В результате проведенного анализа тенденций интернационализации и регионализации в дизайне, выяснено, что на протяжении ХХ – нач. ХХІ ст. сформировались теория и методология дизайна и арсенал формообразующих средств. Доказано, что дизайн является частью художественной культуры, учитывает культурно-художественные, политические и социально-экономические изменения в обществе.

Ключевые слова: дизайн, художественно-проектная культура, визуальный контент, композиционное формообразование.

Pryshchenko Svitlana, Doctor habil. in Design, Professor of Department of Graphic Design of the Institute of Design and Advertising of the National Academy of Culture and Arts Management

Design in coordinates of Art-Project Culture